

นโยบายชาตินิยมของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามกับการต่อต้านการเผยแพร่
คริสต์ศาสนาของคณะบาทหลวงฝรั่งเศส พ.ศ. 2481 – 2487

Pibulsongkram's Nationalist Policy and the Opposition to the Dissemination
of Christianity of French Missionaries, 1938 - 1944.

นายสิทธิโชค อนุจันทร์

นักศึกษาปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์

ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

มูลเหตุที่นำไปสู่การดำเนินนโยบายต่อต้านการเผยแพร่คริสต์ศาสนาของคณะบาทหลวงฝรั่งเศส ของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามเกิดจากกรณีพิพาทระหว่างประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศสในสงครามอินโดจีน เมื่อพ.ศ.2483 ซึ่งมีผลกระทบต่อความรู้สึกของประชาชนคนไทยส่วนหนึ่งที่มีสำนึกของความเป็นชาตินิยมและเห็นว่าคริสต์ศาสนาเป็นศาสนาของชนชาติศัตรู โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ดำเนินนโยบายปลูกกระแสชาตินิยมด้วยการสร้างศัตรูร่วมทางการเมือง คือ ชาวตะวันตกโดยเฉพาะกับฝรั่งเศส จากปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองดังกล่าวระหว่างไทยกับฝรั่งเศส เมื่อมาประกอบกับความคิดในเรื่องชาตินิยมไทยที่ถือว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติคนไทยต้องนับถือพระพุทธศาสนาเท่านั้น รัฐบาลจึงออกนโยบายต่างๆ ที่มีลักษณะกีดกันคนไทยที่นับถือศาสนาอื่นและคนไทยที่นับถือคริสต์ศาสนา เพื่อให้ละทิ้งความเชื่อเดิมแล้วเปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนาแทน นอกจากนี้รัฐบาลยังมีความหวาดระแวงว่าบาทหลวงและผู้ที่ยึดถือคริสต์ศาสนาจะทำตัวเป็นสายลับหรือพวกแนวที่ 5 ให้กับประเทศฝรั่งเศส จากความรู้สึกหวาดระแวงบาทหลวงฝรั่งเศสและคนไทยที่นับถือคริสต์ศาสนา ทำให้คนไทยบางกลุ่มได้รวมตัวกันต่อต้านคริสต์ศาสนาและนำไปสู่การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ เช่น มีการออกไปปลิวปลูกไร่และประกาศชักชวนให้โจมตีหลักคำสอนของคริสต์ศาสนา นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ดำเนินการเข้ายึดทรัพย์สินของมิสซังสยาม ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยชนศัตรูและทรัพย์สินของชนชาติศัตรู พุทธศักราช 2485 เพราะเห็นว่า มิสซังสยามเป็นของประเทศฝรั่งเศส บาทหลวงที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทยและประมุขแห่งมิสซังสยามล้วนแต่เป็นชาวฝรั่งเศสทั้งสิ้น

จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการเผยแพร่คริสต์ศาสนาของคณะบาทหลวงฝรั่งเศสและคริสตชนที่เป็นคนไทย ดังเช่น พ.ศ.2483 คริสตชนในเขตหมู่บ้านสองคอน จังหวัดนครพนม ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสังหาร 7 ราย เนื่องจากไม่ยอมเปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนาตามนโยบายของรัฐบาล และพ.ศ.2484 บาทหลวงนิโคลาส บุญเกิด กฤษบำรุง ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมและศาลตัดสินในข้อหาภักฎภายในราชอาณาจักร ผู้ที่นับถือคริสต์ศาสนาจึงถูกมองว่าเป็นผู้นิยมฝรั่งเศส และคริสต์ศาสนานั้นคนไทยโดยทั่วไปก็เข้าใจว่าเป็นศาสนาของฝรั่งเศสเพราะถูกนำมาเผยแพร่โดยคณะบาทหลวงฝรั่งเศส ดังนั้นการดำเนินนโยบายชาตินิยมและการเน้นพระพุทธศาสนาของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามได้นำไปสู่การดำเนินการและการเคลื่อนไหวต่อต้านการเผยแพร่คริสต์ศาสนาของคณะบาทหลวงฝรั่งเศสในเมืองไทยอย่างจริงจัง รวมถึงความขัดแย้งกันเองภายในกลุ่มผู้นับถือคริสต์ศาสนาในประเทศไทยอีกด้วย

คำสำคัญ: จอมพล ป. พิบูลสงคราม นโยบายชาตินิยม คณะบาทหลวงฝรั่งเศส

Abstract

The opposition of Pibulsongkram government to the dissemination of Christianity conducted by French missionaries was mainly caused by the disputes between France and Thailand during the Indochinese War in 1940. This had a strong effect on Thai nationalists and they considered that Christianity was the enemy's religion. The situation was aggravated when the government tried to arouse nationalism among people by making them feel that western people, especially the French were their common enemy. Together with implanting nationalist notions that Buddhism was the state religion and Thai people should be Buddhists only, the government then held policies which discriminated Thai Buddhists and Thais with other faiths or Christian Thais so that they would convert from their old faith to Buddhism.

Moreover, the government was concerned that priests and Christian Thais were spies working for France. Being wary with French priests and Christian Thais, certain Thais gathered to oppose Christianity and voiced their discontent through various ways. For example, they issued leaflets with urging notes or persuaded people to attack Christian teachings. In addition, the government confiscated the Siam Missionary's properties by means of the 1942 act concerning hostile countries and their properties. This owed to the belief that the Missionary belonged to France since the missionaries who came to practice their faith in Thailand and the head of the Siam Missionary were all French.

The situation above affected the dissemination of Christianity and Thai Christians. For instance, in 1940, seven Christian Thais who lived in Song Korn Village, Nakhon Phanom Province, were killed by the police as they refused to convert to Buddhism as demanded by the government. Also, in 1941 the Thai priest named Nicholas Bunkoed Kritbamrung was arrested by the police and the court ruled out that he was a rebel. Christian Thais were considered pro-French as people in general believed that Christianity was the religion of France as French missionaries disseminated this religion. Thus, nationalist policies and the emphasis on Buddhism drove Pibulsongkram government to move seriously against the dissemination of Christianity in Thailand and also caused conflicts among Christian Thais also occurred.

Keywords: *Pibulsongkram, Nationalist Policy, Christianity*

บทนำ

สงครามอินโดจีน พ.ศ.2483 ระหว่างประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศสก่อให้เกิดผลกระทบต่อความรู้สึกของประชาชนคนไทยส่วนหนึ่งที่มีสำนึกของความเป็นชาตินิยมและมองว่าคริสต์ศาสนาเป็นศาสนาของชนชาติศัตรู (สุรชัย ชุ่มศรีพันธุ์, 2543: 34-35) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ดำเนินนโยบายปลุกกระแสชาตินิยมด้วยการสร้างศัตรูร่วมทางการเมือง คือ ชาวตะวันตกโดยเฉพาะกับฝรั่งเศส เนื่องจากว่ารัฐบาลมีความเห็นว่าเป็นดินแดนที่ไต่เสียไปให้กับฝรั่งเศสในคราว ร.ศ.112 นั้น เป็นการเสีย "เกียรติภูมิ" ของชาติและเป็นภาระหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องกู้เกียรติภูมิกลับคืนมา (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2544 : 263) ซึ่งรัฐบาลนำเอาเหตุการณ์ ร.ศ.112 ที่เกิดในสมัยรัชกาลที่ 5 มาเป็นเครื่องมือในการปลุกกระแสชาตินิยมให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนคนไทย เพื่อดำเนินการเรียกร้องดินแดนบริเวณแม่น้ำโขง อันได้แก่ ลาวและกัมพูชา ซึ่งเคยเป็นดินแดนของไทยมาก่อน คืนจากฝรั่งเศส

จากปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองดังกล่าวระหว่างไทยกับฝรั่งเศส เมื่อมาประกอบกับความคิดในเรื่องชาตินิยมไทย ที่ถือว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ คนไทยต้องนับถือพระพุทธศาสนาเท่านั้น จากนโยบายส่งเสริมและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้ประกาศเจตนารมณ์ว่า “พระพุทธศาสนานั้นเป็นศาสนาประจำชาติ” (มานิตย์ นवलลอ, 2540 : 186-187) ตลอดจนมีมาตรการต่าง ๆ ที่จะให้คนต่างศาสนาหันมานับถือพระพุทธศาสนาให้เหมือนกันหมดทั้งประเทศ ดังใจความในรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2484 จอมพล ป. พิบูลสงครามได้แสดงความเห็นไว้ว่า “ในรัฐธรรมนูญก็บังคับไว้ในหลวงเป็นพุทธมามกะ คนไทยทุกคนก็ต้องนับถือศาสนาพุทธเหมือนพระมหากษัตริย์ด้วยจึงจะถูกต้อง” (รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี, 2484) ดังนั้นรัฐบาลจึงได้ออกนโยบายต่าง ๆ ที่มีลักษณะกีดกันคนไทยที่นับถือศาสนาอื่นและคนไทยที่นับถือคริสต์ศาสนา เพื่อให้ละทิ้งความเชื่อเดิมแล้วเปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนาแทน เช่น ลูกจ้างฝ่ายปกครองที่ไม่ประกาศตัวเป็นพุทธมามกะก็จะถูกบังคับให้ออกจากงาน โรงเรียนคาทอลิกบางแห่งถูกสั่งให้ปิดโรงเรียน เด็กนักเรียนที่เป็นคาทอลิกถูกบีบบังคับให้กราบไหว้พระพุทธรูป เป็นต้น (เกษมวัฒน์ เปรมมงคล, 2548: จ) ดังความตอนหนึ่งในรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2484 หลวงอดุลยเดชจรัส อธิบดีกรมตำรวจ ได้แสดงความเห็นไว้ว่า “ที่ประชุมได้ลงมติให้พยายามชักชวนข้าราชการที่นับถือศาสนาคริสต์ให้มานับถือศาสนาพุทธให้หมด หากผู้ใดไม่ยอมเปลี่ยนก็ให้ทางราชการตั้งข้อรังเกียจต่าง ๆ เช่น ไม่พิจารณาเลื่อนเงินเดือน เป็นต้น แต่บัดนี้กระทรวงทบวงกรมบางแห่งยังรับคนที่นับถือศาสนาคริสต์เข้ารับราชการใหม่อีก ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าถ้าจะปล่อยให้กระทำไปเช่นนี้แล้ว คนถือศาสนาคริสต์ก็ยังคงมีเนืองการอยู่ไม่รู้จักหมดสิ้นตลอดไป ฉะนั้นจึงเห็นว่าน่าจะได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า คนที่จะรับราชการใหม่นั้น ถ้าเป็นคนที่นับถือศาสนาคริสต์ ไม่ควรรับไว้เลย” (รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 22/2484 วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2484)

นอกจากนี้รัฐบาลยังมีความหวาดระแวงว่าบาทหลวงและผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์จะทำตัวเป็นสายลับให้กับประเทศฝรั่งเศส ดังรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ.2484 มีใจความว่า “ตั้งแต่เกิดพิพาทกับอินโดจีนมา ข้อสำคัญอยู่ที่เรื่องแนวที่ 5 พวกแนวที่ 5 เท่าที่จับได้มักมาจาก คนไทยที่ไปถือศาสนาอื่น และในการรบคราวนี้รู้สึกว่ ศาสนาโรมันคาทอลิกไม่ไหว พวกนับถือศาสนาอื่นขายชาติทุกคน เห็นว่าถ้าขึ้นปล่อยพวกคาโธลิกไว้ ศาสนาคริสต์ตั้งมั่นตั้งเอาชีวิตจิตใจคนไทยไปหมด เหลือแต่กายเป็นไทย จิตใจเป็นอื่น” (รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 1/2484 วันที่ 8 มกราคม พ.ศ.2484) จากความรู้สึกหวาดระแวงบาทหลวงฝรั่งเศสและคนไทยที่นับถือคริสต์ศาสนาที่มีเพิ่มมากขึ้น ทำให้คนไทยบางกลุ่มได้รวมตัวกันต่อต้านคริสต์ศาสนาและนำไปสู่การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น มีการออกไปปลิวปลุกเร้าและประกาศชักชวนให้โจมตีหลักคำสอนของคริสต์ศาสนา เป็นต้น

จากสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างสยามกับฝรั่งเศสและการสร้างอุดมการณ์ชาตินิยมของรัฐบาลด้วยการสร้างกระแส “ความเป็นไทย” และการส่งเสริมให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ได้ส่งผลกระทบต่อการเผยแผ่คริสต์ศาสนาของคณะบาทหลวงฝรั่งเศสและคริสตชนที่เป็นคนไทยด้วย ดังเช่นในกรณีของคริสตชนในเขตหมู่บ้านสองคอน จังหวัดนครพนม ที่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสังหารถึง 7 ชีวิต เนื่องจากไม่ยอมเปลี่ยนใจมานับถือพระพุทธศาสนา (สมรชัย กระแสสิงห์, 2012 : 12-34) หรือในกรณีที่มีการข่มขู่ผู้ที่นับถือคริสต์ศาสนา โดยทางเจ้าหน้าที่ได้อ้างว่าได้รับคำสั่งจากรัฐบาล ให้มากำจัดผู้ที่ไม่ยอมเปลี่ยนศาสนา ซึ่งการกระทำดังกล่าวมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการที่ถูกปลุกเร้าให้เกลียดชังฝรั่งเศส ดังนั้นผู้ที่นับถือคริสต์ศาสนาจึงถูกมองว่าเป็นผู้นิยมฝรั่งเศส และคริสต์ศาสนานั้นคนไทยโดยทั่วไปก็เข้าใจว่าเป็น “ศาสนาของฝรั่งเศส” เพราะได้ถูกนำมาเผยแผ่โดยคณะบาทหลวงจากประเทศฝรั่งเศส ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่านโยบายของรัฐบาลไทยในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามที่เน้น “ความเป็นไทย” และสนับสนุนให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย จึงเป็นการต่อต้านอิทธิพลของชาวต่างชาติในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อคริสต์ศาสนาที่เผยแผ่โดยบาทหลวงชาวฝรั่งเศส บาทหลวงชาวไทย รวมทั้งคริสตชนที่เป็นคนไทย คนจีน และคนญวน

การดำเนินนโยบายชาตินิยมไทยและการเน้นพระพุทธศาสนาของรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้นำไปสู่การดำเนินการและการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการเผยแพร่คริสต์ศาสนาของคณะบาทหลวงฝรั่งเศสในเมืองไทยที่จริงจังมากยิ่งขึ้น ซึ่งได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษาเผยแพร่คริสต์ศาสนาในเมืองไทยและยังก่อให้เกิดกระแสการต่อต้านคริสต์ศาสนารวมถึงความขัดแย้งกันเองภายในกลุ่มผู้นับถือคริสต์ศาสนาในเมืองไทยอีกด้วย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจประเด็นเรื่อง “ชาตินิยม” กับคริสต์ศาสนาในช่วงสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ระหว่าง พ.ศ.2481 – 2487 ซึ่งยังไม่มีการศึกษาถึงการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในการต่อต้านการเผยแพร่คริสต์ศาสนาของคณะบาทหลวงฝรั่งเศส เพื่อที่จะสืบค้นสาเหตุและข้อเท็จจริงที่ทำให้รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม นำนโยบายชาตินิยมมาใช้ในการต่อต้านการเผยแพร่คริสต์ศาสนาและการดำเนินการของรัฐบาลว่ามีผลกระทบต่อการศึกษาเผยแพร่คริสต์ศาสนาของคณะบาทหลวงฝรั่งเศส

การต่อต้านการเผยแพร่คริสต์ศาสนาของคณะบาทหลวงฝรั่งเศส

จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้นำประเทศที่สืบทอดเจตนารมณ์ของคณะราษฎร ซึ่งได้พยายามแสวงหาเอกลักษณ์โดยการสร้างวัฒนธรรมใหม่ ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นรูปแบบประชาธิปไตย โดยวัฒนธรรมใหม่ดังกล่าวขึ้นอยู่กับพื้นฐานของอุดมการณ์ชาตินิยม ลักษณะสำคัญของชาตินิยมในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ประการหนึ่งคือ อุดมการณ์ชาตินิยมที่เน้นความยิ่งใหญ่และให้ความสำคัญต่อเชื้อชาติไทยนั้น เริ่มต้นด้วยการเปลี่ยนชื่อจาก “สยาม” มาเป็น “ไทย” ให้ต้องตามเชื้อชาติ สร้างจิตสำนึกของความเป็นชาติ ซึ่งมีนัยถึงดินแดนชาวเชื้อชาติเดียวกันไว้ (พรภิรมณ์ เชียงกุล, 2535 : 71-74) ซึ่งแสดงออกมาในรูปแบบของสื่อต่างๆ ทั้งการเขียนประวัติศาสตร์เชื้อชาติไทย การโฆษณาหรือจัดรายการวิทยุชื่อ “รายการสนทนนายมั่น นายคง” เป็นต้น ที่แสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของเผ่าพันธุ์และปลูกฝังวัฒนธรรมใหม่ เป็นการเผยแพร่อุดมการณ์ชาตินิยมและชักชวนให้ประชาชนประพฤติตนตามนโยบายของรัฐบาล

วิธีการหนึ่งที่จอมพล ป. พิบูลสงครามใช้ในการสร้างและมีผลกระทบต่อคริสตชนในประเทศไทยมากที่สุด คือ นโยบายการใช้พระพุทธศาสนาเป็นการสร้างเอกภาพของชาติ รัฐบาลมีความต้องการใช้พระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการปลุกกระแส “ชาตินิยมไทย” โดยการที่รัฐบาลในสมัยนี้ต้องการที่จะให้คนไทยทุกคนหันมานับถือพระพุทธศาสนา ดังปรากฏในรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2484 เรื่องจากคำถามของหลวงวิจิตรวาทการว่า “คนที่นับถือศาสนาอื่นแล้วไม่ยอมเปลี่ยนนั้น ทางราชการจะถือเป็นข้อรังเกียจไหม” (รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 7/2484 วันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2484) ซึ่งจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีทัศนะเห็นว่า การที่คนไทยไม่ยอมเปลี่ยนศาสนานั้นเป็นข้อรังเกียจโดยเห็นว่าคนไทยทั้งหมดควรจะนับถือพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกับพระมหากษัตริย์ไทย เนื่องจากเป็นข้อกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญให้พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ ดังนั้นคนไทยก็ควรที่จะเป็นพุทธมามกะ เช่นกับพระองค์ และเห็นว่าทางราชการควรจะต้องขอกัดกันสำหรับคนไทยที่นับถือศาสนาอื่นไม่ให้ได้รับประโยชน์เช่นเดียวกับคนไทยที่นับถือพระพุทธศาสนา ทั้งนี้คงจะเพื่อต้องการให้คนไทยเหล่านั้นรู้สึกว่าการนับถือศาสนาอื่นนั้นทำให้ตนเสียประโยชน์ จะได้เปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนา ดังใจความว่า

รังเกียจ ข้าพเจ้าถือว่าคนไทยทุกคนต้องเคารพพระเจ้าอยู่หัว ตามรัฐธรรมนูญบอกว่าองค์พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ แล้วทำไมคนไทยจะต้องไม่เป็นพุทธมามกะ สำหรับกระทรวงกลาโหมนั้น เมื่อใครเปลี่ยนแล้วให้หวัดด้วย และใครจะขอให้ทางจังหวัดทำพิธีเสียเช่นเดียวกับพระพุทธธรรมทุกๆ จังหวัด และใครจะขอให้ทุกๆ กระทรวงถือหลักการว่า ต่อไปใครถือศาสนาคริสต์ไม่รับ

(รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 7/2484 วันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2484)

หรือความเห็นของของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่เห็นว่าคนไทยที่นับถือศาสนาอื่นเป็นจำนวนมาก ดังนั้นทางราชการควรจะทำการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เพื่อให้คนไทยทุกคนเปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนา ดังใจความว่า

ได้สั่งให้กระทรวงทบวงกรมต่างๆ สำนักรวจว่ามีผู้ใดบ้างที่ไม่ถือพุทธศาสนา บัดนี้เขาได้รายงานมาแล้วปรากฏว่ามีข้าราชการเป็นจำนวนมากที่นับถือศาสนาอื่น แม้แต่ในบ้านข้าพเจ้าก็มีผู้ถือคาโธลิก ตามรายงานสังเกตดูพวกผู้หญิงชอบเป็นคริสตังมาก ฉะนั้นจึงขอชักชวนคนถือศาสนาอื่นให้เปลี่ยนเป็นพุทธมากจะเสียคืออยากจะทำการเผยแพร่พุทธศาสนา เพราะนับตั้งแต่สมัยพระเจ้าอโศกมหาราชแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดทำการเผยแพร่เลย ส่วนในกรณีที่เรารู้จักชวนคนไทยถือพุทธศาสนานั้น จะเรียกว่าผิดรัฐธรรมนูญไม่ได้ ถ้าใครมาถามว่าทำไมก็ให้บอกว่า เพราะแนวที่ 5 เป็นพวกโรมันคาทอลิกทั้งนั้น ในรัฐธรรมนูญก็บังคับให้ในหลวงเป็นพุทธมามกะ และให้ทุกๆ คนนับถือพระมหากษัตริย์เป็นที่เคารพสักการะตามรัฐธรรมนูญ คนไทยทุกคนก็ต้องนับถือพุทธศาสนาเหมือนกันพระมหากษัตริย์ด้วย จึงจะถูกต้อง

(รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 8/2484 วันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2484)

นอกจากการให้คนไทยทุกคนหันมานับถือพระพุทธศาสนาจะเป็นนโยบายของรัฐที่ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนดังกล่าวแล้ว รัฐบาลยังได้ดำเนินการในทางปฏิบัติ เพื่อที่จะกีดกันคนไทยที่นับถือศาสนาอื่นให้เสียประโยชน์ในการเข้ารับราชการ เพื่อที่จะให้คนไทยเหล่านั้นเปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนาอีกด้วย ดังปรากฏว่ากรมตำรวจได้มีระเบียบราชการที่ไม่ประสงค์จะรับคนนับถือศาสนาอื่นเข้าทำงานในกรมตำรวจ เพื่อที่จะให้คนไทยที่ประสงค์จะทำงานในกรมตำรวจเปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนา ดังความว่า

กรมตำรวจจึงไม่ประสงค์จะรับคนนับถือศาสนาอื่นเข้าเป็นตำรวจ ฉะนั้นจึงได้ออกข้อบังคับในการรับสมัครเข้าเป็นข้าราชการตำรวจขึ้นไว้มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. ห้ามมิให้รับบุคคลซึ่งนับถือศาสนาอื่นนอกจากพุทธศาสนาเข้าเป็นข้าราชการตำรวจ
2. ภายใต้ข้อบังคับข้อ 1 แห่งข้อบังคับนี้ ย่อมไม่กระทบกระเทือนถึงข้าราชการตำรวจซึ่งประจำการอยู่ ที่นับถือศาสนาอื่นอยู่ก่อนวันใช้ข้อบังคับนี้แล้ว แต่ให้พึงเข้าใจว่ากรมตำรวจจะรู้สึกพอใจ ถ้าตำรวจใดได้เปลี่ยนมานับถือพุทธศาสนาด้วยความสมัครใจตนเอง และขออนุโมทนาในส่วนกุศลนี้ด้วย

(รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 23/2484 วันที่ 30 เมษายน พ.ศ.2484)

จากการวางหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ จอมพล ป. พิบูลสงครามก็เห็นว่าเป็นนโยบายที่ดี จึงได้แสดงความเห็นว่า “เมืองไทยเป็นของไทยมิควรจะให้คนศาสนาอื่นอยู่ อยากจะขอเร่งกระทรวงต่างๆ ให้ดำเนินการตามแบบกรมตำรวจ ” (รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 23/2484 วันที่ 30 เมษายน พ.ศ.2484) จากแนวนโยบายและการดำเนินในทางปฏิบัติดังกล่าวของรัฐบาลในสมัยนี้ ได้แสดงให้เห็นถึงความรู้สึก “ชาตินิยมไทย” ของรัฐบาลในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ได้วางแนวนโยบายในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกีดกันศาสนาอื่น เพื่อให้คนไทยทุกคนหันมานับถือพุทธศาสนาร่วมกัน

การดำเนินนโยบายที่ต้องการให้คนไทยทุกคนนับถือพระพุทธศาสนาร่วมกัน แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลต้องการให้คนไทยทุกคนมีพระพุทธศาสนาเป็นอีกศูนย์รวมหนึ่งของ “ความเป็นไทย” นอกจากชาติ พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ (เพ็ญพิสุทธิ์ อินทรภิมมย์, 2549 : 54) ทั้งนี้คงจะเนื่องจากการที่รัฐบาลเห็นว่าคนไทยที่นับถือศาสนาแตกต่างกัน อาจทำให้เกิดการแบ่งแยกคนไทยออกจากกันไปตามการนับถือศาสนาต่างเช่นที่เป็นอยู่ ทำให้ไม่เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่คนไทย ซึ่งขัดกับหลักนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้เกิดขึ้น รัฐบาลจึงได้ดำเนินการเพื่อที่จะแก้ปัญหา โดยการพยายามที่จะส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เป็นศาสนาของคนไทยทุกคน อันจะทำให้

เกิด “ความเป็นไทย” ที่เป็นหนึ่งเดียวกัน สะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลได้ใช้พระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของการต่อต้านการเผยแพร่คริสต์ของคณะบาทหลวงฝรั่งเศส

กรณีข้อพิพาทอินโดจีน เมื่อพ.ศ.2483 ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งนำไปสู่การต่อต้านการเผยแพร่คริสต์ศาสนาของคณะบาทหลวงฝรั่งเศส ปัญหาดังกล่าวเกิดจากเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เริ่มขึ้นในยุโรปเมื่อวันที่ 3 กันยายน พ.ศ.2482 ระหว่างฝ่ายอักษะ ซึ่งมีเยอรมันและอิตาลีร่วมกัน และฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งมีอังกฤษและฝรั่งเศสเป็นแกนนำ ในขณะที่ไทย ซึ่งมีพันธมิตรหลวงพิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้ประกาศตัวเป็นกลางและยืนยันในมิตรภาพที่เท่าเทียมกันกับทุกประเทศ ต่อมาในวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ.2482 รัฐบาลไทยได้เสนออังกฤษและฝรั่งเศสให้พิจารณาการทำสัญญาไม่รุกรานต่อกันกับไทย ซึ่งในกรณีของฝรั่งเศส รัฐบาลไทยได้เสนอให้มีการปรับปรุงเกาะในแม่น้ำโขงในสัญญาดังกล่าวด้วย เพราะสนธิสัญญาที่ทำในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ระบุให้ทุกๆ เกาะในแม่น้ำโขงเป็นของฝรั่งเศส ซึ่งรัฐบาลไทยเห็นว่าไม่ยุติธรรมและไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ (วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร, 2552 : 48-49)

ต่อมาเมื่อฝรั่งเศสได้ทำสัญญาสงบศึกกับเยอรมันในวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ.2483 การทำสัญญาดังกล่าวนี้ทำให้ญี่ปุ่นได้เข้ามาตั้งฐานทัพในอินโดจีน โดยส่งทหารเข้ามาประจำการ 6,000 นาย จากเหตุการณ์นี้ทำให้รัฐบาลกังวลว่าฝรั่งเศสอาจยกดินแดนอินโดจีนให้แก่ญี่ปุ่นในที่สุดและในขณะเดียวกันรัฐบาลฝรั่งเศสได้ขอให้ไทยรีบให้สัตยาบันกติกาสัญญาไม่รุกรานกันระหว่างไทยกับฝรั่งเศสที่ลงนามไปเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2483 ให้มีผลบังคับใช้ทันที ทางฝ่ายไทยจึงเสนอให้ฝรั่งเศสตกลงหลัก 3 ประการ ดังนี้

1. ให้เส้นเขตแดนตามลำน้ำโขงเป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศโดยถือร่องน้ำลึกเป็นเกณฑ์
2. ปรับปรุงเส้นเขตแดนไทย-อินโดจีนให้เป็นไปตามธรรมชาติ โดยถือเอาแม่น้ำโขงเป็นเขตแดนระหว่างไทยกับอินโดจีน ตั้งแต่ทิศเหนือมาจดทิศใต้ จนถึงเขตแดนกัมพูชาโดยให้ไทยได้รับคืนดินแดนฝั่งขวา (ฝั่งตะวันตก) ของแม่น้ำโขงตรงข้ามหลวงพระบางและปากเซ
3. ในกรณีที่หากจะมีการเปลี่ยนแปลงอธิปไตย อินโดจีนฝรั่งเศสจะคืนอาณาจักรลาวและกัมพูชาให้แก่ไทย (วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร, 2552 : 53-54)

ในวันที่ 20 กันยายน พ.ศ.2483 รัฐบาลฝรั่งเศสได้ตอบปฏิเสธไม่ยอมรับข้อเสนอของไทยโดยจะรับพิจารณาเฉพาะเรื่องเกาะแก่งในแม่น้ำโขงเท่านั้น เมื่อข่าวการตอบปฏิเสธแพร่กระจายไปจึงเกิดความไม่พอใจในท่าทีของฝรั่งเศสได้เริ่มมีการเรียกร้องดินแดนคืนจากฝรั่งเศส ในต้นเดือนตุลาคมปีเดียวกัน รัฐบาลฝรั่งเศสก็ยังคงยืนยันกรานไม่ยอมตกลงในข้อเสนอของไทย อีกทั้งฝรั่งเศสได้แสดงท่าทีแข็งกร้าวด้วยการส่งเครื่องบินล่องลำเข้ามาดินแดนของไทย และที่สุดก็ได้มีการทิ้งระเบิดจากเครื่องบินฝรั่งเศสในดินแดนไทย ทางฝ่ายไทยก็ได้ส่งเครื่องบินไปทิ้งระเบิดในอินโดจีนเป็นการตอบโต้เมื่อเหตุการณ์เริ่มรุนแรงขึ้น ได้มีการเดินขบวนเรียกร้องดินแดนคืนจากฝรั่งเศส เริ่มด้วยการเดินขบวนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ.2483 จากนั้นนักศึกษามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองจำนวนมากก็ได้แสดงจุดยืนสนับสนุนการเรียกร้องดินแดนคืนจากฝรั่งเศสเช่นเดียวกัน (วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร, 2552 : 55-58)

ในวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ.2483 เมื่อฝ่ายฝรั่งเศสได้ส่งเครื่องบิน 5 ลำมาโจมตีและทิ้งระเบิดที่นครพนมพร้อมกับได้ใช้ปืนใหญ่ที่ตั้งอยู่ที่เมืองท่าแขกยิงข้ามแม่น้ำมาตกหลังตลาด กับใช้ปืนกล 4 กระบอก ยิงกราดข้ามลำน้ำมายังหมู่บ้านราษฎรฝั่งไทย ทางฝ่ายไทยก็ได้มีการยิงตอบโต้กลับไป (กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการสูงสุด, 2541: 86) เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้มีผลต่อมิสซังสยามและบรรดาบาทหลวงชาวฝรั่งเศสกล่าว คือ คนไทยมองว่าฝรั่งเศสเป็นชาติศัตรู ความรู้สึกดังกล่าวถูกปลุกเร้าให้เข้มข้นด้วยกระแสการปกครองที่เน้นนโยบายชาตินิยมของรัฐบาล

จากเหตุการณ์สู้รบที่เกิดขึ้นในวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ.2483 ทางอธิบดีกรมตำรวจ คือ พล.ต. ต. อุดล อุดลเดชจรัส ได้ออกหนังสือคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจัดการแก่คนเชื้อชาติฝรั่งเศสในจังหวัดต่างๆ โดยคำสั่งมีเนื้อหาดังนี้

1. คนเชื้อชาติฝรั่งเศสซึ่งอยู่ในจังหวัดนครพนมมีจำนวนเท่าไร ให้ตำรวจจังหวัดนครพนมควบคุมตัวและบังคับให้ออกไปให้พ้นเขตแดนของประเทศไทย ทางด้านอินโดจีนที่ใกล้ที่สุดภายใน 24 ชั่วโมง โดยไม่มีการผ่อนผันใดๆ ทั้งไม่เลือกว่าบุคคลนั้นๆ จะมีอายุ อาชีพ หรือกิจการงานใดๆ ทั้งสิ้น
 2. ให้คนเชื้อชาติฝรั่งเศสซึ่งอยู่ในจังหวัดเชียงราย, น่าน, อุตรดิตถ์, เลย, หนองคาย, อุดรธานี, ขอนแก่น, นครพนม, สกลนคร, นครราชสีมา, อุบลราชธานี, มหาสารคาม, ร้อยเอ็ด, ศรีสะเกษ, สุรินทร์, บุรีรัมย์, ชัยภูมิ, ปราจีนบุรี, ฉะเชิงเทรา, ชลบุรี, จันทบุรี, ระยองและตราด ออกจากจังหวัดนั้นๆ ภายใน 48 ชั่วโมง ไม่เลือกว่าบุคคลนั้นๆ จะมีอายุ อาชีพ หรือกิจการงานใดๆ ทั้งสิ้น จะอยู่ในจังหวัดนั้นๆ ต่อไปไม่ได้ ถ้าฝ่าฝืนให้ควบคุมตัวส่งกรมตำรวจทันที
 3. ในจังหวัดต่างๆ ที่กล่าวแล้วในข้อ 1 และ 2 นั้น คนเชื้อชาติฝรั่งเศสจะอยู่หรือผ่านเข้าไปไม่ได้ เว้นแต่ได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมตำรวจ
 4. ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป คนเชื้อชาติฝรั่งเศสจะเข้ามาอยู่หรือผ่านประเทศไทยไม่ได้ เว้นแต่ผู้ซึ่งได้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยแล้ว กลับออกไปไม่เกิน 1 ปี หรือได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมตำรวจเฉพาะเรื่องเฉพาะราย
- (บรรณาธิการ สารสาสน์, 1941: 48-49)

หนังสือคำสั่งฉบับนี้สะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลมองว่าคณะบาทหลวงฝรั่งเศสที่มีสัญชาติฝรั่งเศสและคนเชื้อชาติฝรั่งเศส อาจทำตัวเป็นสายลับให้กับรัฐบาลฝรั่งเศสได้และเป็นภัยต่อมั่นคงของรัฐบาล ดังปรากฏในรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีวันที่ 8 มกราคม พ.ศ.2484 ความว่า

ในการบรรยายนี้รู้สึกว่ ศาสนาโรมันคาทอลิกไม่ไหว พวกนักบวชศาสนาชาตินี้ชายชาติทุกคน เนื่องจากมีพระฝรั่งเศสบางคนต้องจากประเทศไทยไปอยู่อินโดจีน มีคนไทยบางคนที่เป็นคริสตังพูดว่า ให้ช่วยเอาคุณพ่อ (บาทหลวงฝรั่งเศส) กลับมาเสียก่อน เขาจึงจะช่วยไทย ดังนั้นเป็นต้น ที่จันทบุรีเรียกทหารมา 200 คน ต้องคัดเลือกออกเสีย 200 คน เพราะเป็นคริสตัง ใช้ไม่ได้ เพราะมันจะไปช่วยคุณพ่อมันทั้งนั้น พวกคาโรลิกที่ไม่เอาเป็นทหารมันเคื่องจะไปเป็นแนวที่ 5 เสียอีก เห็นว่าควรเอาไว้แล้วคุมไปใช้งานโยธาต่างๆ เพื่อประโยชน์แก่การรบก็ดี

(รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 1/2484 วันที่ 8 มกราคม พ.ศ.2484)

ในสภาวะสงครามดังกล่าวก่อให้เกิดความโกรธแค้นของคนไทยบางกลุ่มที่มีต่อฝรั่งเศสและคริสต์ศาสนาซึ่งกลุ่มเหล่านี้ถือว่าเป็นศาสนาของฝรั่งเศส ดังนั้นจึงมีการรวมตัวกันขึ้นโดยใช้ว่า “คณะเลือดไทย” มีจุดเริ่มต้นที่กรุงเทพฯ และขยายตัวออกไปหลายพื้นที่ของประเทศ คือ เชียงใหม่, พิษณุโลก, นครปฐม, อยุธยา, ฉะเชิงเทรา, ปราจีนบุรี, ชลบุรี, จันทบุรี, นครพนม, สกลนคร, หนองคาย, อุดรธานี, เลย, นครราชสีมา (สุรัชย์ ชุ่มศรีพันธุ์, 2543 : 38) คณะเลือดไทยเริ่มเคลื่อนไหวด้วยการออกแจกใบปลิวเพื่อต่อต้านฝรั่งเศสและคริสต์ศาสนา เห็นได้ชัดจากคำแถลงของคณะเลือดไทยที่พนัสนิคม ดังนี้

“ที่เกิดของคณะเลือดไทยเราคือ จังหวัดพระนคร แล้วได้กระจายออกไปทุกหนทุกแห่ง เช่น คณะเลือดไทย เชียงใหม่ เชื่อว่าพวกเราทั้งหลายคงได้พบข่าวจากหนังสือพิมพ์บางฉบับลงข่าวว่า คณะเลือดไทยเชียงใหม่ ได้พร้อมใจไม่ยอมทำการติดต่อกับพวกบาทหลวงและนางชี ตลอดจนพวกที่นิยมลัทธิศาสนาโรมันคาทอลิก มีอาทิเช่น ไม่ยอมขายอาหารให้แก่คนจำพวกนี้ โดยถือว่าบุคคลจำพวกนี้เป็นศัตรูของชาติไทย และพร้อมกันนี้ กรรมการรถทุกชนิดไม่ยอมให้บุคคลจำพวกที่ได้กล่าวมาแล้วโดยสารรถยนต์ของตน ถึงแม้ว่าพวกเขาจะได้รับค่าจ้างอย่างแพงแสนแพง เขาก็หาได้ฟังปรารภณาไม่ และคณะเลือดไทยในจังหวัดพระนคร ซึ่งเป็นที่มาแห่งคณะเลือดไทยก็ไม่ยอมทำการซื้อสิ่งของที่เป็ของชนชาติศัตรูกับเรา และพวกที่นิยมลัทธิของศัตรูเป็นอันขาด

นี่คือความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ของพวกเราชาวไทย สาขาคณะเลือดไทยพนัสนิคม รู้สึกปลื้มยินดีอย่างยิ่งในความสำเร็จอันใหญ่หลวงของคณะเลือดไทยที่ได้ปฏิบัติมาทุกๆ คราวสุดที่จะหาคำใดมากกล่าวให้ดียิ่งกว่านี้ได้

ฉะนั้น สาขาคณะเลียดไทยพนัส จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ร่วมกันว่า นับแต่วินาทีนี้เป็นต้นไป เราเลียดไทยจะไม่ยอมให้บุคคลจำพวกที่กล่าวนามมาแล้วข้างต้นโดยสาธารณชน หรือยอมรับใช้ตลอดจนการสนับสนุนด้วยการประการใดๆ ดังกล่าวมาแล้ว เพราะเลียดไทยถือว่าบุคคลเหล่านี้เป็นศัตรูของชาติไทยเรา และพวกที่นิยมลัทธิของศัตรู พวกเราถือว่าเขาลืมนชาติ ลืมนศาสนาอันแท้จริงของเขาเสียสิ้น มัวเมาไปหลงนิยมลัทธิอันเป็นศัตรูของเรา พวกเราจึงนึกดูซิว่ารัฐบาลจับพวกแนวที่ 5 ได้นั้นเขาเหล่านี้ก็คือพวกที่นับถือศาสนาโรมันคาทอลิกซึ่งได้รับคำสั่งสอนของศัตรูคอยหาโอกาสที่จะเอาพวกเราเป็นทาสของเขา ตลอดจนทำลายชาติของเราให้ย่อยยับไปพวกเราต้องระวางแนวที่ 5 นี้จึงมากและช่วยกันจำกัดสิทธิอันนี้ให้สิ้นเชิง พวกพี่น้องทั้งหลายจงอย่าลืมนว่า พวกเราชาวไทยได้รับชมขึ้นมาแล้วเป็นจำนวนตั้ง 70 ปี บัดนี้เป็นศุภนิมิตต์อันดีงามของพวกเราแล้ว สาขาคณะเลียดไทยพนัส จึงขอร้องให้พวกเราเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ช่วยกันไล่ชนชาติที่เป็นศัตรูของเราให้เขานำลัทธิอันแสนอุบาทว์นี้ออกไปเสียจากแหลมทอง แล้วญาติพี่น้องของเราที่หลงมกมายอยู่จะได้กลับมายังแนวทางเดิมที่บรรพบุรุษของเราได้อุตสาหสร้างสมไว้เพื่อลูกหลานเหลนชั้นหลัง”

(ใบปลิวคณะเลียดไทย สาขาพนัสนิคม ลงวันที่ 25 มกราคม พ.ศ.2484)

นอกจากนั้นที่พนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ก็ได้มีจดหมาย ลงวันที่ 29 มกราคม พ.ศ.2484 เรียกร้องกลุ่มคริสตชนในเขตพนัสนิคมมีใจความว่า

ไม้กางเขนที่ปักอยู่บนยอดโบสถ์และที่อื่นๆ ในวัดโรมันฯ ที่ท่านปกครองอยู่นี้ เป็นสิ่งที่กระทบกระเทือนตาของสาขาคณะเลียดไทยอยู่มิมีวันลืมน ขอให้ท่านลดไม้กางเขนทั้งหมดในวัดของท่านออกเสียโดยเร็วที่สุดเท่าที่ท่านจะจัดการได้ มิฉะนั้นสาขาคณะเลียดไทยพนัสฯ จะได้มาจัดการเองตามความเห็นชอบ

อนึ่ง คณะขอเรียนให้ท่านทราบว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวท่านควรจัดการโอนศาสนาจากคริสต์เสียแล้วแล้วรับกลับใจมานับถือพุทธศาสนาเสียให้เร็วที่สุด หากท่านจะช่วยแพร่ข่าวนี้และได้ชักจูงบรรดาญาติมิตร ตลอดจนสาธุศิษย์ของท่านให้กลับมานับถือพระพุทธศาสนาเสียด้วยจะเป็นการดีมาก

(จดหมายคณะเลียดไทยพนัสฯ ถึงนายโกศล อุปสรรค์ทิศ ลงวันที่ 29 มกราคม พ.ศ.2484)

จากที่ได้กล่าวมา เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากกรณีพิพาทระหว่างฝรั่งเศสกับไทย ก่อให้เกิดความโกรธแค้นต่อชาวฝรั่งเศส และคริสต์ศาสนาก็ถูกมองว่าเป็นศาสนาของฝรั่งเศสด้วยเช่นเดียวกัน ทำให้เกิดการต่อต้านบรรดาบาทหลวง แม้ว่าจะเป็นชาวไทย หรือมีการทำลายโบสถ์บางแห่ง ซึ่งในท้ายที่สุดการต่อต้านก็ได้ยุติลงพร้อมกับการเจรจาตกลงระหว่างไทยกับฝรั่งเศส แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลกระทบจากคนไทยบางกลุ่มต่อคริสต์ศาสนาและฝรั่งเศสจะยุติลงแล้ว แต่สิ่งที่ปัญหาของมิสซังสยามในเวลาไ้เรียกกันก็คือ ความรู้สึกชาตินิยมของบุคคลภายในมิสซังเอง ทั้งจากบรรดาคริสตชนและบาทหลวงชาวไทย ก่อให้เกิดการเรียกร้องอิสระจากการปกครองของบาทหลวงฝรั่งเศส

ปรากฏว่าในระหว่างที่ไทยเกิดกรณีพิพาทอินโดจีนกับฝรั่งเศส พ.ศ.2483 มีคริสตชนชาวไทยบางกลุ่มได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มที่มีชื่อว่า “คณะไทย-คริสต์ สามเสน” หรือ “คณะไทย (คาทอลิก) สามเสน” โดยเริ่มต้นในชุมชนคาทอลิกโบสถ์นักบุญฟรังซิสเซเวียร์ สามเสน ซึ่งในขณะนั้นบาทหลวงผู้ดูแลชุมชนเป็นชาวฝรั่งเศส คือ บาทหลวงฌอง บัปติสตาปี ที่ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสมาตั้งแต่พ.ศ.2496 เมื่อเกิดกลุ่มคณะไทย-คริสต์ สามเสน กระแสการต่อต้านฝรั่งเศสจึงได้เริ่มต้นขึ้น จากเอกสาร “แถลงการณ์ ขออภัยพ่อแม่ไม่เชื่อเป็นการไล่พระ” ของกลุ่มดังกล่าวได้บ่งบอกถึงความพยายามที่จะขอให้สังฆราชแปร์รอส ประมุขมิสซังสยาม โยกย้ายบาทหลวงชาวฝรั่งเศสให้ออกไปจากโบสถ์นักบุญฟรังซิสเซเวียร์ สามเสน และเรียกร้องให้ส่งบาทหลวงชาวไทยมาปกครองโบสถ์แทน ดังที่ปรากฏในเอกสาร ลงวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2483 ความว่า

ในการขอย้ายพ่อบาทหลวงฝรั่งเศสไปครั้งนี้ คณะไทย-คริสต์ ได้พิจารณาทุกแง่มุม ทั้งได้ปรึกษาพ่อบาทหลวงไทยหลายองค์แล้ว ไม่เห็นเป็นการบาปกรรมแต่อย่างใดเลย และมองไม่เห็นว่าจะเป็นการไล่พระอย่างไร เพราะเราต้องการเพียงเปลี่ยนตัวพ่อบาทหลวงฝรั่งเศส ให้เป็นพ่อบาทหลวงไทยเท่านั้น เราทั้งหลายเป็นไทยได้เกิดมาในแผ่นดินไทย ได้รับความร่มเย็นเป็นสุขจากรัฐบาลไทยมาตั้งแต่บรรพบุรุษหลายชั่วคนมาแล้ว เราจึงต้องพยายามทุกทางที่จะสนองคุณชาติบ้านเมือง แต่ทว่าชั่วแต่รักชาติ ไม่แสดงให้ปรากฏด้วยการกระทำ หาเป็นการเพียงพอไม่

(แถลงการณ์คณะไทย-คริสต์สามเสน เรื่อง การขอย้ายพ่อบาทหลวงฝรั่งเศสไปครั้งนี้ คณะไทย-คริสต์ ลงวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ.2483)

และในประกาศของคณะไทย (คาธอลิก) สามเสน ลงวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ.2483 ที่ชี้แจงถึงเหตุผลที่ ต้องการบาทหลวงที่เป็นคนไทยมาปกครองชุมชนแทนบาทหลวงชาวฝรั่งเศส และยังเป็นสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นชาตินิยมไทยด้วย

ด้วยคณะไทย (คาธอลิก) สามเสน พิจารณาเห็นว่า ชาติไทยย่อมเป็นที่เชิดชูบูชาของพวกเราชาวไทยอย่างสูงสุด และเป็นหน้าที่ของพวกเราชาวไทยที่จะต้องพยายามส่งเสริมชาติไทยและสนับสนุนรัฐบาลในทุกวิถีทาง ประกอบกับเมื่อได้พิจารณาถึงสถานการณ์ของบ้านเมืองแล้ว ก็เห็นเป็นการจำเป็นที่พวกเราจะต้องริบดำเนินการขอย้ายพ่อบาทหลวงฝรั่งเศสไป และอัญเชิญพ่อบาทหลวงไทยที่รักชาติไทยจริงๆ มาปกครองพวกเรา ทั้งนี้เพื่อเป็นไปตามคตินิยมที่ว่า “ไทยปกครองไทย” ตลอดจนเพื่อความ สุข ความปลอดภัยของพวกเรา เป็นส่วนร่วมด้วย

คณะไทย (คาธอลิก) ขอย้ำว่า ในการดำเนินการขอย้ายพ่อบาทหลวงฝรั่งเศสไปครั้งนี้ คณะจำเป็นต้องกระทำก็เพราะเห็นแก่ชาติและเจตนาต่อพวกเราจริงๆ คณะไม่เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับพ่อบาทหลวงฝรั่งเศสองค์ใดเลย ในฐานะที่พ่อบาทหลวงฝรั่งเศสเป็นผู้แทนพระเจ้าผู้เป็นเจ้า คณะก็ยังเคารพนับถืออยู่เสมอ แต่เมื่อกรณีเกิดปัญหาระหว่างชาติ คณะก็ยอมเห็นแก่ชาติไทยเป็นใหญ่ ขอย้ายได้ขัดขวางการกระทำของคณะไทย (คาธอลิก) ซึ่งกระทำเพื่อชาติไทยในครั้งนี้เลย ขอย้ายได้ทำตนเป็นปากเป็นเสียงแทนฝรั่งเศสซึ่งเป็นต่างชาติ และเป็นปฏิปักษ์ต่อไทย เพราะอาจเป็นผิดต่อรัฐธรรมนูญซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลยื่นมือเข้ามาจัดการได้ ทั้งจะเป็นเหตุให้พี่น้องชาวไทยทุกๆ ไปพากันรังเกียจเกลียดชังเอาด้วย

(ประกาศ คณะไทย (คาธอลิก) สามเสน ลงวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ.2483)

จากเนื้อหาของเอกสารทั้งสองฉบับของกลุ่มไทย-คริสต์ สามเสน สะท้อนให้เห็นว่าต้องการพยายามโยกย้ายบาทหลวงชาวฝรั่งเศสให้ออกไปจากชุมชน อีกทั้งยังมีส่วนที่แสดงให้เห็นถึงความคิดของกลุ่มคริสตชนชาวไทยที่ตระหนักถึงความ เป็นไทย ตามแนวนโยบายชาตินิยมของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม

สถานการณ์การต่อต้านการเผยแผ่คริสต์ศาสนาที่มีความรุนแรงขึ้นถึงการประทุษร้ายต่อชีวิต เช่น การสังหารชาวคริสตชน 7 คน โดยตำรวจที่หมู่บ้านสองคอน จังหวัดนครพนม ผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ครั้งนี้ ได้แก่ ชิสเตอร์อิกแนส พิลา ทิพย์สุข ชิสเตอร์ลูเซีย คำบาง สีคำพอง นางอากาศา พุดทา ว่องไว นางสาวเซซีลียา บุคสี ว่องไว นางสาวบีบีอา คำไพ ว่องไว เด็กหญิงมารีอา พร ว่องไว และนายฟิลิป สีพอง อ่อนพิทักษ์ (สมรชัย กระแสสิงห์, 2012 : 12-34) สาเหตุเกิดจากคริสตชนกลุ่มนี้ปฏิเสธที่จะละทิ้งศาสนา เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันในหมู่คาทอลิกว่า บุญราศีทั้ง 7 ที่สองคอน บุญราศีเป็นคำที่พระสันตะปาปาประกาศให้เป็นเกียรติอย่างยิ่งเป็นทางการแก่คนที่ได้ยอมสละชีวิตเพื่อรักษาความเชื่อของคริสต์ศาสนา หรือที่เรียกกันว่า “มรณสักขี” (เสรี พงศ์พิศ, 2527 : 200-201)

นอกจากนี้ยังมีบาทหลวงชาวไทย 5 ท่านได้ถูกจับกุม ด้วยข้อหาเป็นแนวที่ 5 (Fifth Column) หรือ จารชนทำงานเพื่อผลประโยชน์ของฝรั่งเศส คือ บาทหลวงฟรังซิส เซเวียร์ สงวน สุวรรณศรี บาทหลวงมิแชล สัมจิน ศรีประยูร

บาทหลวงเฮรี สุนทร (ปราด) วิเชษฐ์รัตน์ บาทหลวงเอ็ดเวิร์ด ถึง ลำเจริญ และบาทหลวงนิโคลาส บุญเกิด กฤษบำรุง บาทหลวงทั้ง 5 ท่านถูกคุมขังที่เรือนจำในกรุงเทพฯ ต่อมาบาทหลวง 2 ท่านแรกได้รับการปล่อยตัวเมื่อจำคุกได้ 20 เดือน 2 ท่านต่อมาถูกปล่อยตัวเมื่อจำคุกได้ 5 ปี คงเหลือแต่บาทหลวงนิโคลาส บุญเกิด ซึ่งได้มรณภาพในเรือนจำขณะที่ถูกคุมขังเป็นเวลา 9 เดือน (สุรชัย ชุ่มศรีพันธุ์, 2543 : 113-125)

การต่อต้านการเผยแพร่คริสต์ศาสนาของคณะบาทหลวงฝรั่งเศสได้สิ้นสุดเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในเดือนสิงหาคม พ.ศ.2487 จอมพล ป. พิบูลสงครามถูกคุมขัง และนายควง อภัยวงศ์ ได้ขึ้นมาเป็น นายกรัฐมนตรีแทน หลังจากนั้นไม่นานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ก็ได้ประกาศนโยบายให้เสรีภาพในการนับถือศาสนา อีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2487 (สุรชัย ชุ่มศรีพันธุ์, 2543 : 106)

สรุป

การต่อต้านการเผยแพร่คริสต์ศาสนาของคณะบาทหลวงฝรั่งเศสระหว่าง พ.ศ.2481-2487 นั้น เกิดจากข้อกรณี พิพาทอินโดจีน พ.ศ.2483 ที่ประเทศไทยมีข้อขัดแย้งด้านพรมแดนกับอินโดจีนฝรั่งเศส จนนำไปสู่นโยบายการเรียกร้อง ดินแดนคืนจากฝรั่งเศส รัฐบาลจึงมีทัศนคติว่า บรรดาบาทหลวงชาวฝรั่งเศสที่เข้ามาดำเนินการเผยแพร่คริสต์ศาสนาอยู่ใน ประเทศไทยนี้ อาจจะเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของรัฐได้ และอาจจะทำตัวเป็นสายลับให้กับฝรั่งเศสได้ ทั้งนี้เนื่อง ด้วยประมุขมิสซังสยามและบาทหลวงที่หัวหน้าชุมชนคาทอลิก ส่วนใหญ่เป็นชาวฝรั่งเศสทั้งสิ้น จากเหตุผลดังกล่าวมานี้ จึงทำให้รัฐบาลมุ่งนโยบายที่จะทำการต่อต้านการเผยแพร่คริสต์ศาสนาของคณะบาทหลวงฝรั่งเศสอย่างจริงจัง

นอกนั้นนโยบายที่ให้ความสำคัญกับพระพุทธศาสนา ในฐานะที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่พระมหากษัตริย์ และประชาชนส่วนใหญ่ นับถือ รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงมุ่งเป้าหมายไปที่คนไทยทั่วประเทศ จะต้องนับถือ พระพุทธศาสนา ให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหนึ่งเดียวของประเทศไทย โดยไม่มีการแบ่งแยก จากนโยบายนี้เอง จึงมี ผลทำให้มีการกีดกันคนไทยที่นับถือศาสนาอื่นโดยเฉพาะคนไทยที่นับถือคริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก เพราะรัฐบาล มีความเห็นว่า เป็นศาสนาของชนชาติศัตรู ดังนั้นผู้ที่นับถือคริสต์ศาสนา ก็ถือว่าเป็นศัตรูของชาติด้วยเช่นเดียวกัน จึงได้ พยายามกีดกันคนไทยที่นับถือคริสต์ศาสนาและในช่วงเวลาเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

เกษมวัฒน์ เปรมมกล. (2548). **พัฒนาการของการเผยแพร่ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในจังหวัดจันทบุรี.**

สารนิพนธ์ กศ.ม. (ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ; อารักษ์ กวี ; เพชรเลิศอนันต์และวิภาลัย พงศ์พินิตานนท์, บรรณาธิการ. (2544). **จอมพล ป. พิบูลสงครามกับการเมืองไทยสมัยใหม่.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

มานิตย์ นวลละออ. (2540). **การเมืองไทยยุคสัญลักษณ์รัฐไทย.** กรุงเทพฯ : ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บรรณาธิการ, “มิสซังกรุงเทพฯ”. **สารสาสน์** 25,2 (ธันวาคม 1941).

พรภิรมณ์ เชียงกุล. (2535). **ประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่ เล่ม 1.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

พุดพิงศ์ พุดตาลศรี. (2552). **การเผยแพร่คริสต์ศาสนาในสมัยพระสังฆราชเรอเน มารี แบร์รอส พ.ศ. 2452 – 2490.**

วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพ็ญพิสุทธิ์ อินทภิรมย์. (2549). **รัฐไทยกับคนจีน.** วิทยานิพนธ์ อ.ด. (ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกสารอ้างอิง

- วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์. (2552). **สงครามทวงคืนดินแดน**. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- สมรชัย กระแสสิงห์. (2012). **วีรกรรมแห่งความเชื่อ บุญราศีที่เจ็ดแห่งสองคอน**. สกลนคร : สมศักดิ์การพิมพ์.
- สุรัชย์ ชุ่มศรีพันธุ์, บาทหลวง. (2543). **นักโทษ นักบุญ วีรกรรม จิตตารมณ์และชีวิตศักดิ์สิทธิ์ของ บุญราศีนิโคลาส บุญเกิด กฤษบำรุง พระสงฆ์และมรณสักขี**. กรุงเทพฯ: แผนกประวัติศาสตร์ หอจดหมายเหตุอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2484). รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 1/2484 เรื่อง ให้ระงับการทวงหนี้ภาษีอากรแก่ทหารที่ถูกระดมในคราวนี้ไว้ก่อน วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2484
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2484). รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 7/2484 เรื่อง การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ วันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2484.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2484). รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 8/2484 เรื่อง เผยแพร่พุทธศาสนา วันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2484.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2484). รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 22/2484 เรื่อง คนนับถือศาสนาคริสต์ วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2484
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2484). รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 23/2484 เรื่อง ศาสนา วันที่ 30 เมษายน พ.ศ.2484
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2484). รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 58/2484 เรื่อง พระราชบัญญัติฐานะแห่งมิชซังโรมันคาทอลิกแห่งประเทศไทย วันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ.2484
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2484). รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 54/2485 เรื่อง ระเบียบการอนุญาตให้ประชุมสอนศาสนาโรมันคาทอลิก วันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2485
- หอจดหมายเหตุอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. (2483). แลกเปลี่ยนคณะไทย-คริสต์สามเสน การขอย้ายพ่อแม่ไม่ให้เป็นการไล่พระ วันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ.2483.
- หอจดหมายเหตุอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. (2483). ประกาศคณะไทย (คาทอลิก) สามเสน วันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ.2483.
- หอจดหมายเหตุอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. (2484). ไปปลิวคณะเลือดไทย สาขาพนัสนิคม ลงวันที่ 25 มกราคม พ.ศ.2484.
- หอจดหมายเหตุอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. (2484). จดหมายคณะเลือดไทยพนัสฯ ถึงนายโกศล อุปสรรคทิศ